

STRAŽA

Posamezna
štev. Din 150

List izhaja
vsakega 1. in
15. v mesecu

Naročnina
mesečno 3 Din

Uredništvo
in uprava:

Ljubljana,
Miklošičeva 5
Uradne ure
od 11—12 dop.
Cek. rač. SDZ,
Ljublj. 11.171

Štev. 19.

Ljubljana, 1. junija 1935

Leto I.

85 letnica nadškofa Jegliča

Daljši članek smo se namenili posvetiti prevzvišenemu 85 letniku nadškofu dr. A. B. Jegliču. Med tem pa nas je prehitelo njegovo pismo. Mladini, ki se zbira okoli »Straže«, je prevzvišeni nadpastir napisal naslednje misli:

strasti in za uspešno borbo zoper grozne in pogubne zmote današnjih dni.

Zato želim, naj »Straža« ostane zvesta za početi borbi, naj si pridobi zadostno število naročnikov, naj se ji pridruži mnogo borbenih sotrudnikov in naj ji božja previdnost podeli prav dolgo življenje.

† Nadškof Jeglič.

Kaj naj še destavimo? Samo to, da smo mi njegovi in on ves naš. Sivolasi, a še vedno kleni in odločni duhovni knez pozna svojo mladino. Mladino, ki je vsa njegova, ki ga spoštuje in ljubi iskreno, ki z zaupanjem in z neomajno vero strmi pred njegovo odločnostjo.

★

Sivolasi nadškof je izklesal v sebi vsemu narodu, zlasti mladini v vzgled lik pravega Slovence, ki mu katolicizem daje polno vsebino, odločnost in neupogljivost pa mu sekata zmagovito pot.

Mnogo lepih besed o velikem Slovencu so na ta njegov dan govorili in napisali ljudje in skupine najrazličnejših smeri. Niso pa imeli poguma priznati zgodovinsko resnico, da je katolicizem ona sila, ki nam je dala Jegliča. Zato pa ob pogledu na lik velikega slovenskega nadškofa to resnico tembolj pribija slovenska katoliška mladina. Ta mladina bo neizprosno, odločno in dosledno nosila zaklade in bremena svojega nadškofa naprej v bodočnost slovenskega naroda.

Ta obljuba, združena z vročo prošnjo k Vsemogočnemu, naj nam še dolgo ohrani ljubljene nadškofa, je čestitka slovenske katoliške mladine k njegovi 85 letnici.

★

Pred seboj imamo prepis pisma, ki ga je poslal min. prezident avstrijski z Dunaja dne 24. septembra 1918 škofu Jegliču. Min. predsednik graja škofa Jegliča, da je kot škof, ki ima tako veliko odgovornost, v svojem pastirskem pismu govoril o jugoslovanskem vprašanju na ta način, da so se poostriili vsi politični pokreti med Jugoslovani, proti katerim mora država z vso odločnostjo nastopiti. Poziva škofa, da naj se giblje samo v onih mejah delovanja, ki mu ga dovoljuje njegova škofovska služba in da naj svari duhovščino, da se ne

Uredništvu lista »Straža v viharju«.

List »Straža« je našim časovnim potrebam primeren, ker dosledno zahteva, naj katoliška vera, od Boga razodeta in zato absolutno resnična, prešinja vse csebnost, družabno in politično življenje. V tej edini pravi luči presoja vse pojave sodobnega vsestranskega razvoja.

Dve prevažni točki naj še posebej naglasim: a) uravnanje vsega prepričanja po naukih svete Cerkve sploh in po enih rimskega papeža posebej; s tem je vsak utemeljen verski dvom popolnoma izključen; b) nujno vabilo k pogostnemu, tudi vsakdanjemu sv. obhajilu, kjer edino se prejema zmagovita moč zoper lastne hude

OBZORNIK

Srebrno šestilo + rdeča zvezda s srpom in kladivom = mir? Komuniste, ki ga je dal Laval po podpisu rusko-japonskega pakta, je takle: »Obveznost, ki so v paktu izražene, temeljijo na členih 10, 15 in 16 pakta ZN. Ti dopuščajo za obe državi obveznost, posvetovati se v primeru nevarnosti napada in nuditi pomoč v primeru neizvane napada.« Glejte, pri tem mnogo izgublja Francija in mnogo izgublja mir. Francija izgublja prijateljstvo Poljske, katere bi v primeru francosko-nemške vojne morala (česar pa gotovo ne bo storila!) dovoliti prehod ruskih armad preko svojega ozemlja. Francija pa poleg tega izgublja še tisto ozko naklonjenost, ki so ji jo doslej vsaj v besedah izkazovali Nemci. Kajti Nemci gledajo na boljševizem kot na kugo. Kako mora biti to sijajna protifrancoska propaganda, ki kaže na dednega sovražnika, kako berači za podporo pri sovjetski Rusiji in kako ji nudi zaščito! Tudi sicer je ta pakt lahko dobrodošla prilika za vojsko. Hitler je že našel pretvezo, kako bo poslal svoja letala nad Pariz: v primeru spora z Rusijo. Pravimo: Hitler je bil sam obljubil, da ne bo hotel nič več od Francije. Francija pa ga je zdaj sama odvezala od obljube.

»Kulturni boljševizem«. Sloviti španski zgodovinar p. Zakarija Villada, S. J., je imenovan za člana španske akademije. L. 1931., ko je izbruhnila boljševiška revolucija, je bival v Madridu. V svoji sobi je imel nad vse dragoceno zbirko ekscerptov (30.000), nešteto fotografiranih posnetkov in dragocenih nenadomestljivih del o španski cerkveni in kulturni zgodovini. Revolucionarni požigalci so v par urah spremenili njegovo življenjsko znanstveno delo v pepel.

Boljševiška svoboda. V Leningradu in Moskvi so bili aretirani v zadnjih mesecih številni katoličani, ki so obiskovali cerkev sv. Ludovika, kamor zahajajo katoliški člani diplomatičnih zastopstev. Čeka pošilja posebne špijone v cerkev, ki naj ovajajo obiskovalce cerkve oblasti.

Katoliška šola. Škof O'Hara iz Great Falls (Združene ameriške države) je vzgojno dolžnost staršev v klasični obliki orisal: »Zakrament sv. zakona podeljuje staršem posebno milost, ki je ne dobijo niti papež, niti škof, niti duhovniki, niti veroučitelji, milost, ki jih usposablja, da učijo otroke verouk. Pravica poučevati otroke v veri spada k bistvenemu dostojanstvu krščanskih staršev.«

Verska kriza. Češki škofje ugotavljajo v skupnem pastirskem pismu, s katerim pozivljajo h katoliškemu shodu, ki se bo letos koncem junija vršil v Pragi, sledeče: »Nikdo ne taji, da je najbolj pereče vprašanje današnje dobe verska kriza, iz katere izvira zlo, ki nas tlači. Znano je, kako je vse naše življenje, privatno in javno, postalo naravnost pagansko. Moderni človek se je dal zapeljati po varljivih krilaticah: znanost, napredek, človečanstvo, odvrnil je svoje oči od Luči, ki je prišla v svet, da razsvetljuje vse narode. Odvrnil se je od Jezusa Kristusa in Njegovega nauka in v istem hipu je nastala tema v njegovih duši.« — Kake strašne posledice je povzročilo to razkristjanjenje posameznikov in družin v javnem življenju, nam kaže družba, ki je danes v razkroju in se maže v svojih temeljih. Od vseh strani slišimo samo tožbe o gospodarski stiski, o strašni brezposelnosti in lakoti. Najbolj žalostno pa je, da ta beda ne izvira iz pomanjkanja svetnih dobrin, ampak iz preobilice in nakopičenja teh dobrin. Družba se deli v dva velika tabora: razred posameznih bogatinov in razred delavcev, živčih od revnega zaslužka. Iz tega sledi ono zastrupljeno ozračje, ki je polno eksplozivnih snovi, oni sumljivi niz, ki se pojavlja pred burjo. Brez Boga je prišla človeška družba v zagato in ako se ne vrne v hišo nebeškega Očeta, jo čakajo brez usmiljenja najhujši socialni pretresi, ki jo bodo spremenili v kup razvalin.« — Ob koncu poudarjajo škofje, da vnanje odredbe, državni zakoni, znanstveni sistemi ne bodo obnovili naše družbe, le iz notranjosti srca more priti obnova. Toda srca more spremeniti le Oni, ki ima pravico nad njimi in ki človeka lahko krepi s svojo milostjo.

Enakopravnost flamskega jezika v Belgiji priznana. Neko belgijsko sodišče je odločilo, da ne sme biti kaznovan oče, ki ni hotel dati svoje hčerke v občinsko šolo s francoskim učnim jezikom, temveč je zahteval dovoljenje za pouk v flamskščini.

Nemški mladinski list »Junge Front«, o katerem smo poročali, da so ga nemške oblasti ustavile, je zopet dovoljen. Vendar to ni več nekdanji ofenzivno katoliški list, kajti pri našati sme le skrajno previdne verske ali indiferentne članke. O svojem stališču do narodnega socializma ali fašizma in novega paganstva pa mora molčati...

Škof Berning v OSnabrücku je odredil, da naj se zopet vrši darovanje na oltarju, kakor je bilo to v navadi v prvih časih krščanstva. Otroci in odrasli, bogati in revni bodo nosili na oltar svoje darove, ki bodo potem razdeljeni med reveže.

udeležuje politične agitacije (za jugoslovansko deklaracijo), ker bi iz take udeležbe zanjo izhajale slabe posledice. Škofa indirektno dolži protidržavnega delovanja posebno zato, ker se je izpostavil za jugoslovansko deklaracijo.

Več kot vsi pompozni članki, izjave itd. nam dokazuje prav ta najbolj uradna izjava dunajske vlade zdravo narodno mišljenje nadškofa Jegliča. Kar pa zadeva slovenski narod, samo dejstva: Ustanovil je prvo slovensko gimnazijo, finansiral izdajo slovenskih slovarjev, dal na svoje stroške izobraziti profesorje za prvo slovensko gimnazijo. Pospeševal na moč slovensko prosveto s tem, da je zahteval od duhovščine, ustanavljati v vseh vaseh prosvetna društva, ki so skupno sestavljala pravo slovensko ljudsko univerzo, pospeševal gradnjo stoterih društev.

Škofovo pismo akademikom

Ko vabim kot škof obenem z vsemi škofi Jugoslavije vernike na evharistični kongres, ki se bo vršil od 28. do 30. junija t.l. v Ljubljani, čutim srčno potrebo, da naslovim na vas, gg. akademiki, ki se zbirate pod okriljem univerze kralja Aleksandra, še posebno vabilo, da se udeležite vsi brez izjeme velikega verskega slavlja.

Naše slovensko ljudstvo se vsepovsod z veliko vnemo pripravlja na kongres in postavlja visoke križe na hribih kot simbole svoje vere. Našemu narodu je presv. Rešnje Telo najgloblja in najsvetejša verska tajnost, obenem tudi najvišja verska vrednota.

Iz naroda ste izšli tudi vi, zato z narodom vred praznujte ta najvišji misterij krščanstva. Prav ta misterij nas združuje v višjem oziru v duhovno občestvo, ki ni zgolj materialistično ali rasno ali nacionalno, kakor pravi sv. Pavel: »Ako zaužijamo isti kruh, smo vsi telo in naša glava je Kristus.«

Kaj nam je Evharistija?

Od pamtveka so se vsi narodi prav zato, ker so tvorili družabna občestva in niso bili zgolj amorfne mase, zbirali okrog svojih božanstev in imeli posebne obrede za češčenje višjih bitij. Povsod so začetki prave kulture v neposredni zvezi z verskim udeleževanjem, saj je vera bistveni element duhovne kulture.

Mi kristjani in katoliki pa lahko vzklikamo: Kateremu narodu je Bog tako blizu kot nam, ko ga imamo resnično in dejansko v svoji sredi?

Ako se bomo zbirali okrog sv. Rešnjega Telesa, v katerem biva skriti Bog, ki je alfa in omega vsega, bo naše življenje smotreno, naša izobrazba bo harmonično usmerjena v najvišji cilj.

Ako bomo sledili klicu: »Kogar žeja, naj pride k meni in naj pije,« bomo črpali življenjske sile iz studencev in virov Onega, ki je vir vsega življenja in ki hoče, da imajo vsi življenje v izobilju.«

Ako bomo izpovedali vero v resnično pričujočnost Kristusa v presv. Rešnjem Telesu, bomo premagali skepsu, ki razdvaja mlade duše, se bomo ustavili valu brezboštva, ki gre danes preko Evrope in razkrajja njene vitalne

nih domov in odrov, dvignil moralo, značajnost Slovencev do doslej nedosežene višine, razdajal svoje premoženje stalno, dan za dnem za vse dobre namene, obiskal stalno vsako peto leto vse slovenske fare, sam spovedoval svoje ljudstvo po 10 ur na dan, bil svojemu ljudstvu ves dan na razpolago; zasnoval, vodil velike katoliške shode, obvaroval svoj narod pravočasno pred židovskim strupom frimasonstva in liberalizma. Liberalnim dunajskim vladam je bil od nekdaj trn v peti. Za obsojene duhovnike je nastopil z vsem pogumom pred najvišjimi oblastmi, tudi pred cesarjem: bil je v resnici duhovni vodja in knez slovenskega naroda, za katerega je tvegaj svoje zdravje, vse svoje sile, svoje genialne talente, svojo orjaško silo, svoje premoženje, svoje vse!

sile, imeli bomo spet oni vzvišeni skupen ideal vere v Bogo-človeka, ki je bil toliko stoletij simbol evropske narode obsegajočega krščanskega občestva.

Ko bomo častili in molili skritega Boga v Rešnjem Telesu in izpovedali vero v posebej ljeno Praresnico, Pradobroto, Pralopoto, bomo premagali neplodni naturalizem in materializem, ki taji nadvlado duhovnosti nad snovnostjo in ki je ljudske mase odvrnil od duhovnih vrednot.

Češčenje sv. Rešnjega Telesa pa je tudi prvi vrelec naše srčne kulture in naše značajnosti.

Življenjska odpornost in odločnost narodov je odvisna od njihove moralnosti in čistosti. Največje svetovne države so propadale, če je nemoralnost okužila vire njihove življenjske sile. V Evharistiji se hranimo s čisto krvjo in deviškimi telesom Kristusovim, Njegove življenjske sile prihajajo tako rekoč v obtoke naše krvi in iz te božje sile vstajajo deviški mladeniči in čisti možje. Ob oltarjih si klešemo naše značaje in se navdušujemo za vzdržno življenje, za dnevno izpolnjevanje stanovskih dolžnosti, za brzdane neurejenih strasti, za požrtvovalno ljubezen in obzirljivo obnašanje do drugih, skratka Evharistija je visoka šola plemenitosti in značajnosti, pravega viteštva in kavalirstva.

V luči Evharistije hočemo svoj poklic, svoje delo za narod in domovino gledati kot bogohoteno delo, kot pravi božji poklic.

Globoka evharistična miselnost in pobožnost je pomembna za bodočnost našega naroda, ki se bo v najlepših in najplemenitejših svojstvih verske in moralne vsebine ohranil, ako bo njegova inteligenca črpala iz najglobljih duhovnih valov in sil naroda. Te pa leže v odkritem in praktičnem priznanju oblastva Kristusovega, kateremu je Bog izročil usodo vseh narodov. To priznanje mu hočemo dati in javno manifestirati ob evharističnem kongresu. Pridite, da bo ves narod po svojih zastopnikih zbran pri evharističnemu Kralju Kristusu!

† Dr. Gregorij Rožman,
škof.

Oba, kapitalizem in komunizem sta si edina v tem, da jima je gospodarstvo namen in smoter življenja. Od tod zlo, ki ga povzročata človeštvu. Naš boj mora iti proti obema. Gospodarstvo je namreč le sredstvo življenja. Zato oznanjujmo krščansko naravno, organsko pojmovanje življenja, družbe in gospodarstva.

Ni še daleč za nami čas, ko je vladalo v svetu na splošno zgolj enostransko pojmovanje krščanstva. V ospredju je bilo tedaj zgolj versko in morala še moralno preroditveno stremenje. V znamenju takega pojmovanja krščanstva je treba motriti n. pr. tudi dobo prvega razmaha krščanstva na teritoriji rimskega imperija. Toda za tedanji čas to pojmovanje krščanstva ni pomenilo nikake enostranosti. Zlasti za tedanji paganski Rim, ki ni predstavljal drugega kot svetno moč, kulturnih stremenj pa ni poznal, je bil Kristusov verski in moralni nauk prava luč, ki je posijala v temo paganstva.

Enostranost pojmovanja krščanstva zgolj kot religije pa se je pokazala v dobi kulturnega napredka, ko je svet začel oboževati človeški razum kot edini kriterij za vse, kar je. Tega, kar naj bi bilo izven meja človeškega razuma, pa človek ni več priznaval. In zdi se, da je krščanstvo s svojim zgolj verskim in moralnim naukom za hip moralo zapustiti svoje trdnjave in moralo v obrambo za obzidje. Zakaj vera je ostala po mnenju sveta le še za neizobražence, za sentimentalne ženske duše; ponižanim in razžaljenim pa je vera pomenila resignacijo nad tostranskim svetom in upanje na blaženost v onostranskem večnem življenju.

V resnici je pomenil vse dotlej boj Cerkve zgolj boj za duše. Božje kraljestvo na zemlji je bilo zgolj duhovno, in to v ožjem smislu besede duhovno kraljestvo, to je občestvo duš v vojskujoči se Cerkvi. Najmanj, kar je mogla biti posledica tega enostranskega pojmovanja krščanstva, je bilo to, da je začelo človeštvo smatrati vero za zasebno stvar, pa najsi je v ostalem v celoti priznavalo Kristusov nauk. Odtod izhajajo zlasti stremjenja po ločitvi Cerkve od države.

Danes, se zdi, se je težišče krščanstva bistveno premaknilo. Krščanstvo sodobnemu človeku ni več zgolj religija, krščanstvo je danes prvenstveno svetovni nazor. Danes ni več v ospredju

krščanstva boj za dušo posameznika, danes gre za dokaj več: je to boj svetovnega nazora proti svetovnemu nazoru. Ni v tem nikaka oddaljitost od Kristusovega nauka; zakaj krščanstvo je že od prvega početka skrivalo v sebi vse one duhovne — zdaj v širšem pomenu besede duhovne sile, ki prinašajo danes rešitev vseh kulturnih, narodnostnih, političnih, socialnih in drugih problemov in to v oni čudoviti harmonični povezanosti, kot bi jo v vsakem drugačnem svetovnem nazoru zaman iskali.

To priznava krščanstvu danes že vsa resnejša znanost, zlasti še sodobna filozofija, ki motri krščanstvo prvenstveno vprav s te strani; zakaj tudi v znanosti prične prihajati krščanstvo v poštev v polni meri šele, ko ga pojmujejo kot svetovni nazor. Obenem pa je vprav tu najširše torišče one krščanske dajavnosti, ki jo zahteva od nas vera, če naj bo naša vera po besedah Kristusovih v resnici živa.

Če je danes krščanstvo postalo predvsem svetovni nazor, so to vodile zlasti potrebe novega časa. Zakaj če je n. pr. materialistični svetovni nazor začel z rušenjem vrednote za vrednote, potem Cerkve ni mogla ostati zgolj v obrambi krščanske religije, temveč se je morala pripraviti za nov napad, da reši pred materialističnim naziranjem ne le religijo, temveč tudi kulturo, državo, socialni red itd.

Seveda tega dejstva ni razumeti napačno. Smisel širjenja kraljestva Kristusovega na zemlji je slejkoprej voditi duše h Kristusu. Četudi smo v ofenzivi, čeprav nam je reševati vse pozitivne vrednote, ne bomo katoličani pozabili na našo najvažnejšo nalogo, da sami ostanemo otroci božji in udje telesa Kristusovega. Saj je vprav naša vernost najtrdnější temelj, na katerem lahko gradimo dalje. Ali če strnemo svoje vrste in če se pripravimo za napad, bomo storili lahko še mnogo več: vrnili bomo človeštvo Kristusu.

Ofenziva!

Četudi zveni ta naslov nekoliko bojovito, smo ga vendar izbrali, ker vsebuje neko dobro psihološko lastnost: sili človeka, da misli na sovražnika.

Ni pa prva stvar, da se človek brezumno bori, ampak da se najprej potrpežljivo ogleda okrog sebe. Treba je zlasti pogledati, kdo so ti naši sovražniki, v XX. stoletju, v naši lastni deželi, nato pa poiskati sredstva, ki naj jih zatro, preden so si osvojili bojišče. Poskusimo najprej definirati nekatere pojme, ki ne potrebujejo preveč obrazložitve!

Kaj imenujemo defenzivo? Večina katoličanov misli, da je katolicizem neka vrsta konservativizma. Konservativnost kakor tudi revolucionarnost pomeni v prvi vrsti pomanjkanje inteligence. Konservativec misli: vse, kar je, je dobro, vsaka izprememba je dosledno slaba. Revolucionar vpije: sodobna država je zanič in izprememba, četudi za vsako ceno, dobra. Oba se motita.

Že po svoji naravi je konservativec človek v obrambi in njegovo mišljenje se izraža tako: Naša dežela je še katoliška, naši ljudje še pametni, naša fara še ni napadena. Moderni svet je slab, slab je kino, moda, moderna umetnost, sodobna politika in moderne teorije. Obvarovati je treba naše ljudstvo stika z modernim svetom. Dopovedujmo jim, naj ne obiskujejo kina, razstav, naj ne čitajo modernih knjig in naj žive preprosto življenje naših dedov.

Ta defenzivna metoda bi bila dobra, če bi bila možna, če bi mogli izolirati katoličane od drugih, če se sovražnik ne bi širil prav na vse strani.

Situacija je pa taka: Sovražnik se je razširil stokrat dalje, kot bi kdo mislil in mi ne moremo držati katoliškega ljudstva proč od kinematografov in zborovalnih dvoran. Ne moremo zabraniti, da bi ljudje ne brali drugega kot nabožno literaturo, ne moremo doseči, da bi katoličani živeli v kakem drugem stoletju kot v dvajsetem.

Poglejmo nekoliko v svoj lastni okoliš! Vidimo, da ima paganizem ozir. judovstvo v rokah skoraj vsa velika moderna izrazna sredstva, radio, kino, založbe itd. Zaključek: Začnimo ofenzivo z vsemi silami, ki so nam na razpolago, ali vsaj ne spimo in ne umirajmo potrpežljivo v svojem kotu!

Kaj razumemo pod ofenzivo? Katoliška ofenziva vsebuje zlasti aplikacijo tradicionalne pridige: Ljubi Boga iz vse svoje duše, iz vsega svojega srca, iz vseh svojih sil in prenesi to ljubezen v svoje praktično življenje, v tem primeru na vse terene modernega življenja.

Prva ofenziva je torej ofenziva proti svoji lastni osebi, proti svoji brezbriznosti in bojazljivosti, proti svoji sebičnosti in prilagodljivosti. Biti katoličan v pravem pomenu besede se pravi, biti boljši in bolj svet kot neveren idealist; že sam zgled z življenjem je vreden za katoliško ofenzivo več kot vsi razgovori in viharji protesti.

Akademsko zborovanje. V soboto, 25. maja se je vršilo na univerzi v zbornični dvorani akademsko zborovanje, ki ga je sklicala Akcija za izpopolnitev univerze. (Značilna za to zborovanje je bila priprava nanj.) Vključ temu, da je odbor Akcije sprejel definitivne sklepe, da se zborovanje vrši, šele v petek, 24. maja in da je na tej seji določil, da so na programu zborovanja samo trije referati, ki se tičejo delovanja Akcije (knjižnica, menza in klinika) in debata o njih, je priobčil »Akademski glas« — ki ga urejuje isti Ravnihar, ki je obenem predsednik Akcije — že pred to sejo, da se zborovanje vrši in da je to edina prilika, ob kateri morejo posamezne skupine med dijaštvom razkazati vse svoje številne moči in tudi svoje govornike. Članek v »Akademskem glasu« je prikazal zborovanje kot kako napeto nogometno tekmo, na kateri bo dijaštvo porabilo prilično in izneslo na njem poleg vprašanj Akcije za knjižnico še vsa ostala vprašanja, ki so na univerzi in med dijaštvom aktualna. Ta članek in pa potek zborovanja samega, na katerem se je proti pravilom prekršil sklep odbora Akcije, nas je prepričal, da se je sklep in pa program zborovanja sestavil že preje izven odbora morda z namenom, da bi seskupine, zlasti pa katoliški akademiki, ki s krogi okoli »Akad. glasa« nimajo zvez, za zborovanje ne mogli pripraviti (odbor je sprejel sklep o zborovanju in o programu s tremi referati v petek zvečer!). Ko je bil redni program zborovanja izčrpan, so kot gobe po dežju vstajali novi »referati« in to sistematično iz marksistične skupine. — Očividno je bilo torej le ta skupina obveščena o namenu zborovanja. Po znani marksistični prestižno-propagandni metodi so njihovi referenti govorili o javnih delih, o fašizmu, predlagali celo množico resolucij o štrajkih, določitvi terminov (!) za odobrenje kreditov itd. Kot je to že stara marksistična navada, so uganjali v svojih bobnečih govorcah 100 odstotno demagogijo, slutnje in fantazije spreminjali v dejstva in dokaze, vse pa je bilo koncentrirano v zadnji in edini marksistični namen: izglasovati resolucijo o »enotni fronti vseh študentov«, ki bi naj bila kronana zopet s kako vdanostno brzojavko grupi belgrajskih akademikov marksistov. Proti tej zlorabi akademskih zborovanj v marksistične namene so na zborovanju z vso odločnostjo nastopili katoliški akademiki, ki so z razkrinkanjem namenov marksistične grupe dosegli, da so se marksistom, ki so se že veselili, da jim je uspeh zagotovljen, domala vsi njihovi načrti ponesrečili. Katoliški akademiki so razkrili vso hinavsko demagogijo marksistov proti akademski menzi Vincencijeve konference, njihovo krivdo in lažno natolcevanja glede »Sloven. tedna«, predvsem pa njihove namene z »enotno fronto vseh študentov«. Ta »enotna fronta« je v resnici plašč za fronto marksistov ljubljanske, zagrebške in belgrajske univerze. In

teresi združenih marksistov so povsem drugi kot pa resnični interesi univerze! Nad vse značilno za to je dejstvo, da so marksisti, ki so med zborovanjem hoteli zmagovati s huronskim vpitjem, ob tem razkritju povsem obmolknili... Zborovanje, ki po krivdi predsednika Akcije, ki ni obdržal zborovanja v okviru resnične stvarnosti in pravega namena s tem, da je dovolil prekršitev odbojarskega sklepa, ni prineslo skoraj nikakih rezultatov, je doseglo vsaj ta pozitiven uspeh, da je razkrinkalo marksistične namene in znova jasno dokazalo, da so katoliški akademiki edini, ki zastopajo in branijo vselej in dosledno resnične interese univerze! — Še ena značilnost tega zborovanja je vredna omembe: da je skupina okoli »Jadrana« in »Edinstva«, ki je bila zastopana na zborovanju silno skromno, pokazala, da je povsem desorientirana in brez vsakega lastnega stališča, v boju proti marksizmu pa povsem nesposobna, ker je v vprašanju štrajka marksizmu celo nasledla.

Triglavska vila... Staro-slovenska pravljica pripoveduje, da so bivale na vrhovih Triglava vile, ki so v strmih višinah proizvajale svoj ples... Lovci, ki so bili tako drzni, da so iz bližine opazovali ta ples, so drago plačali svojo drznost. Mahoma je planila vila s strmih vrhov Triglava in raztrgala lovca na drobne kosce. Zdi se, da se vračajo časi pravljičnih vil. Z vrhov Triglava je planila v dolino divja vila in dellila letake, ki trgajo na drobne kosce one drzne junake, ki so opazovali divji ples na vrhovih Triglava. V teh letakih kar mrgoli izrazov kot: »pripravljeni prodati slov. ljudstvo, slovensko univerzo, slov. kulturo, priganjači, čaršija, pasja udanost, klika, monopolna oblast klerikalnih magnatov, prodali Hrvate, nočni puč, demagogija, priganjači-plačanci, terorizira, fašistični teror, podkupovanje, grožnje, izrabljanje materialne stiske, čreda kimavcev, podla hinavščina, klikarski interesi, jugofašizem, bedasti triki, nemoralen pritisk, neznačajnež, koritar, kurbir, buzerantska afera, napolnjenje žepa porodice, propalica, korumpirani klerikalni magnati... Vse te cvetke so nabrali znani ljudje, ki so pobegnili iz katol. tabora, čigar zdravo oziroma ni prišlo njihovim po marksizmu skvarjenim pljučam, med levičarje ter jih pod lažno firmo katoliških akademikov vrgli v obraz katoliški mladini. So to duševno patološki tipi, ki iz močvirja svoje notranje podlosti bruhajo le strup in sovraštvo. Stisniti pa šop takih pamfletov v roke dekleta, da jih deli in s tem postaja odgovorna za vsebino, je docela nekavalirsko. Da kak boljševiški agent troši letake, ki v boljševiškem žargonu bruhajo psovke na desno in levo in podira vse vprek, kar vidi v sedanji družbi, bi bilo umljivo iz stališča materialistične morale, oz. nemorale boljševizma. Da inteligent, ki študira, ki se vadi v bistrem razlikovanju pojmov, brez podlage, brez dokazov aplicira žargon in klevete boljševiških beznic na svoje tovariše akademike, je nemoralno in neakademsko; da pa dekle, predsednica večjega akademskega društva, pozabi na vse svoje deklirano dostojanstvo in zavestno razmetava cele

Duh ofenzive je v prvi vrsti katoliško čutenje, zavest človeka, da je član vojskujoče se Cerkve, da je v službi avtoritete, ki je več kot človeška, ki veruje v mladost in dinamičnost Cerkve v vseh stoletjih.

V naših dneh se Cerkev nahaja pred drugačnimi, a v jedru istimi problemi, kot v časih katakomb; da se širi po brezvernem svetu, ga oživlja in osvaja.

Doslednost in samozavest!

V čem je ona skrivnostna sila mladine, ki rodi nova gibanja, ruši preteklost, zmaguje nad sodobnostjo? Toliko je bila že opevana, zlasti v znani obliki nasprotja »stari — mladi«, a vse je bilo risano preveč z negativne plati, a vse premalo ali nič ni bila poudarjena resnična vsebina in temelji mladostne sile in moči. Če danes zopet v vseh idejnih smereh stopa v ospredje mladina, je prav, da spoznamo in vemo, v čem je njena resnična moč.

Brez dvoma je mladina svež, naravno pristen element v vsakokratnem družabnem sestavu. Vse njene svojine so še neizmaljene po »duhu časa«, po miljeju. A kmalu se odloči: ali ostane mladina še nadalje naravno pristna, ali pa jo trenutno življenjsko valovje odplavi. Večina navadno odplava, le malo jih vzdrži proti valovju. Ti so edini mladi tvorci, nosilci novega življenja.

V glavnem gre vselej le za dvojno mladino: božjo — brezbožno, verno — neverno, idealistično — materialistično. Ločitve po drugih vidikih so nebitvene. In prav to je značilno, da to osrednje ločilo duhov prihaja najbolj do izraza pri mladini. V tem je dokaz naravne pristnosti mladega rodu, da se namreč loči po tem, po čemer se ločiti mora. Ne kakor vsakdanje življenje, ki išče nasprotij na drugih osnovah. Ta ločitev pa rodi novo zahtevo, zahtevo po doslednosti v odločeni smeri. In ta doslednost je največja odlika mladine, je glavni vir mladostne moči! Mladina mora biti nositeljica doslednosti, kajti življenje, izmaličeno, korumpirano, prevečkrat teče mimo in proti doslednosti. Mlad človek, ki ni dosleden na spoznani poti, je le imitacija mladosti, samo mlada posoda brez mlade vsebine. Doslednost pa

Za osvajanje v tem nemilitarističnem smislu besede ne moremo iti mimo dveh stvari. Prvič: Naš katolicizem ne sme biti konservativen in mi sami moramo imeti pogum, da ga ločimo od raznih pritiskov, tradicij, ki so izključno človeške in časovnih in katerih mi potrebno propagirati.

Drugič: Moderni svet ni samo slab, na nas je, da prvi odkrijemo, kar je dobrega, in izločimo, kar je slabega.

daje samozavest. Samozavest pa je pogoj borbenosti, nujen temelj za zmago. Mladina pa hoče in mora hoteti borbo, mora stremeti za zmago!

Doslednost in samozavest — pogoja, brez katerih ni mladosti, ni njene moči, ni njene upravičenosti, ni zmage. Komu te lastnosti bolj manjkajo, verni ali neverni mladini? Pri nas žalibog neredko verni! Katera mladina pa je do teh lastnosti bolj upravičena? Verna! Ker je ona edina spoznala pravo pot, pot, od sveta, stvarstva, od življenja do Boga, izvora vsega! Zato verna, slovenska katoliška mladina, pribori se do popolne doslednosti, iztrgaj si samozavest! Mlad katoliški človek, ki je brez teh lastnosti, je odložil orožje, se je vdal, preden je boj začel. Tak človek ni vreden svoje mladosti, je svojo mladost zatajil! Sodobna slovenska katoliška mladina potrebuje samo dosledne in samozavestne borce. Mi se hočemo boriti, mi moramo zmagati! Ljudje, ki so samo prazna posoda mladosti, nas na naši ravni, a težki poti le ovirajo.

Ko danes vidimo, kako se domala vsi sovražniki zavedajo naše moči, naj mar mi sami v sebe in našo moč, v našo idejo dvomimo? Naj mar mi, ki smo mladi, ki smo se dokopali do resnice, namesto doslednosti in samozvesti iščemo kompromisov in koketiranja ali popuščanja neresničji? Nikoli! To delajo korumpirani, slabotni ljudje, to vrše oni, ki nimajo nobene življenjske sile več. Neresnica in laž pa išče kompromisov in paktiranja z resnico, ker ve, da je to njena zmaga in poraz resnice. Vsak kompromis pomeni popuščanje in izgubljanje, slabost in nemoč, bojazen in strah!

Naša bodočnost je samo v stopnjevanju doslednosti in samozvesti!

Na ruševinah liberalizma

Vse kaže, da bo glavna borba v bodočnosti borba med katolicizmom in komunizmom. Druge struje, ki so Cerkvi sovražne, bodo ostale ob strani, kolikor ne bodo že izginile. Ozmimo se sedaj nekoliko na tok idej ali bolje na miselnost, ki se je porodila ob koncu XVIII. stol., se razbohotila v XIX. stol. in je danes v popolnem razsulu. To je liberalizem. Če vprašate starega liberalca, (mladih več ni), kako razume svoje prepričanje, ti bo naštel nekaj okostenelih fraz: naprednost, patriotizem, nevtralnno šolstvo, klerikalna nevarnost. Več ne boš izvedel. — Danes je liberalizem magma zmedenih in protislovnih teorij. Oglejmo si ga po zgodovinskih kategorijah!

Volterjanski liberalizem

spoznamo lahko še danes po njegovih sledovih. To je prava filozofska smer, ki je čisto v sorodstvu z antičnim skepticizmom in katere deviza je: Kaj vem? Kaj zmorem? Za pripadnike te filozofije kaka objektivna gotovost sploh ne obstoji. To vodi seveda do negacije vsega.

Posledic take miselnosti ni težko uganiti. Kakor hitro v osnovnih principih ni nobene gotovosti, nobene objektivnosti in absolutne svojstve-

nosti, tedaj cel niz pravic in dolžnosti izgubi svoj potrebiti blesk. Še več: postane izpremenljiv kot vse, kar je čisto subjektivno. Skratka: pravičnost se spoji s krivičnim, dobro s slabim. Pojem dobrega in slabega izgine. In družba postane kaos, kjer se razširijo vsa individualna nagnjenja.

Racionalistični liberalizem

se je razvil zlasti v Franciji. Njegovo bistvo je oboževanje človeškega razuma. Prišel je do nedopustnih zaključkov s takim-le sofizmi: Človeški razum je v bistvu neodvisen. Svoboda mišljenja pa ima za posledico svobodo izražanja misli. Ta svoboda mora biti torej absolutna in neomejena, kakor prva.

V političnem življenju je torej državna avtoriteta despotska in nasilna nad pravicami, kadar hoče omejiti to svobodo. Po tem takem vede tovrstna teorija logično do negacije državne avtoritete, ki mora v določeni meri nujno omejevati svobodo vsakega posameznika. Nemški filozof Kant je to teorijo zelo poenostavil, ko je rekel, da je

edina dolžnost države preprečevanje spora in nesoglasja med svoboščinami državljanov.

Mi pa gledamo na državo z drugimi očmi. Ona nima samo te negativne vloge, marveč ima dvojno poslanstvo: varovati mir med posamezniki, družinami in kolektivi z zaščito priznanih pravic ter delati za splošno blagostanje in preprečevati zlorabo osebne svobode.

Menčestrski liberalizem.

Ta veja je istovetna z gospodarskim liberalizmom; njena deviza je dobro znana: *Laissez faire, laissez passer*.

Vloga države kot braniteljice te teorije se omejuje: zlasti na skrb za splošno izobrazbo, na zaščito popolne gospodarske svobode, na kazni za prestopke zoper obče pravo. Po tej trojni funkciji naj država čim učinkoviteje vzdržuje socialni mir in pospešuje izobrazbo. Kakor se vse to navidez lepo sliši, vendar pomeni: izročiti svobodo in pravice slabih nepoštenosti močnim in prebrisanim.

Gospodarstvo in življenje

(Univ. prof. dr. Veber, III. del.)

Tudi zadružni red ima svojo zgodovino in so bili pričetki prvotnega plemenskega zadružništva celo toliko, kakor pričetki pravega gospodarstva na zemlji. Tudi zadružna misel je nadalje prvenstveno gospodarska misel, ki daje zato gospodarstvu ves pomen, kakor mu gre, in obenem hoče, da bo ta pomen gospodarstva tudi v samem družabnem redu dejansko zasiguran in zakonito zajamčen. Toda ista zadružna misel vidi v samem gospodarstvu samo — sredstvo življenja. Ona v enaki meri varuje zasebno-individualno in socialno-kolektivno stran človeške duše in hoče to, da bi to oboje svojstvo človeka postalo tudi po samem gospodarskem redu življenja še posebej podprto in okrepljeno. Zato pa je z vida take zadružne misli svojstveno človeško življenje vse kaj drugega nego samo prirodno življenje. Zadružna misel izhaja iz izvenprirodnega in iz vengospodarskega dejstva človeške osebnosti, z ozirom na katero edino je vse drugo na svetu, tudi gospodarstvo, le sredstvo. Gospodarska misel hoče pravemu osebnemu življenju dati samo še poseben, namreč vprav gospodarski poudarek in toliko se ona tudi kot prava gospodarska misel prilagaja modernemu ter že zadnjič nakazanemu samorodnemu razvoju gospodarskega življenja. Najlepše kaže to primer modernega, stanovskega zadružništva. Saj je vprav stanovski vidik, kakor že vemo, bil odprl pot k nadaljnjemu povsem samostojnemu in samorodnemu razvoju gospodarskega življenja. Tako pa je tudi z vida same zadružne misli povsem naravno, da je na mesto starega plemenskega zadružništva nastopilo novo, stanovsko. Toda tako stanovsko zadružništvo tudi samemu stanu prepoveduje, da bi se, kakor to opazujemo pri tako zvanem zgolj razrednem opredeljevanju družabnega življenja, upiral neposrednim življenjskim vsebinam vsega družabnega sestava. Po stanovskem zadružništvu postaja nasprotno vprav že zadnjič omenjeno družinsko-plemensko, narodno in nacionalno-državno, obče-kulturno in cerkveno občestveno življenje le še tem bolj ojačeno in zaščiteno. Je to prava gospodarska zaščita samega življenja in nobeno usodno podrejanje življenja gospodarstvu. In vse to je utemeljeno v prvi osnovni razliki, ki loči pravo zadružno misel v enaki meri od vsega gospodarskega individualizma in kolektivizma: ta razlika je v tem, da vidi zadružna misel v gospodarstvu v resnici samo sredstvo življenja.

Tako pojmovana zadružna misel se pa v enaki meri oddaljuje od obeh omenjenih nasprotnih ta-

Ta liberalizem pa je privedel do najkrutejšega izkoriščanja vprav na polju dela. Zanj je postalo človeško delo osebno blago, podvrženo ponudbi in povpraševanju. To je med družabnimi stanovi ustvarilo hudo nasprotstvo, ki ga prav dobro čutimo.

Liberalna država je docela nezmožna vzdržati socialno sožitje.

★

Liberalizem kot svetovni nazor je Slovencem vzgojil generacijo, ki je zdaj na zatonu. Bil je moderna miselnost našega malomeščanstva, poplitvil je življenje do naravnost smešnih oblik. O smislu za kako načelno borbenost seveda ni moglo biti govora. Koristil pa je nam katoličanom toliko, kolikor je zbudil iz spanja in izpodbudil k vztrajnemu delu našo starejšo katoliško inteligenco. Ona je bila z njim v odločni borbi, ki je vsemu našemu narodu silno mnogo pomenila v verskem, kulturnem in narodnostnem oziru.

borov tudi v vseh nadaljnjih posebnostih. Tako prvič za pravi zadružni red ni več primerna filozofija materializma in ateizma, pač pa filozofija teizma in idealizma. Saj so tu že po samem gospodarskem redu življenja poudarjene take strani človeške narave, kakor bi jih v sami prirodi izven človeka že naprej zamaš iskali. Je to izvenprirodni, da, nadprirodni duh človeškega življenja, ki je obenem edini tvorec vse prave zgodovine, tudi gospodarske. Iz tega razloga ima v zadružništvu tudi tehnika svojo važno, vendar zopet samo podrejeno mesto; tu je tudi tehnika z gospodarstvom vred samo sredstvo za neposredne, prirodne in duhovne potrebe življenja. In zato je in naj bo z vida zadružne misli vprav sama civilizacija v službi kulture in ne kultura v službi civilizacije. In končno utegne postati in postaja tudi zadružna misel povsem naravno še mednarodna, internacionalna gospodarska misel. Toda ta zadružna internacionala je in hoče biti res živa in ne mrtva. Saj je ona osnovana na tem bolj ojačenem družinsko-plemenskem, narodnem in nacionalno-državnem, obče-kulturnem in celo cerkvenem življenju. Vprav zadružni razvoj gre po lastni naravi od ožjega k širšemu, od bližnjega k oddaljenemu in od individualnega k splošnemu: toda tu ohranja vse ožje, bližnje in individualno svoje prvotno mesto in samo njemu naj služi tudi vse širše in splošnejše. V tem smislu je zadružna mednarodnost zares edina gospodarska oblika prave, žive mednarodnosti. Je to, kratko rečeno, mednarodnost z narodnostjo in ne mednarodnost brez narodnosti.

Znanci so mi pri priliki omenili, da bi utegnili moj pojem zadružne misli storiti vtis samo nekega »kompromisa« med gospodarskim individualizmom in gospodarskim kolektivizmom. Naj torej izrečno poudarim, da prava zadružna misel že po lastni naravi tudi ni nobena kompromisna misel. Prvič je bila ta misel n. pr. v obliki že omenjenega plemenskega zadružništva uresničena, ko še ni bilo sledu nikakega gospodarskega individualizma in kolektivizma. Zato zadružna misel ni noben zgodovinsko-razvojni kompromis med obema tema taboroma. Zadružna misel pa tudi ni noben notranje-idejni kompromis med obema. Saj smo vendar čuli, da samo ona ovažuje človeka, kakor človek dejanski je: samo zadružna misel je in hoče biti gospodarski odraz celotnega človeka, človeka individualnega in kolektivnega bitja. In dejstvo, da se je tudi zadružna misel modernizirala (stanovsko zadružništvo), zdaj samo to pove, da je tudi zadružna misel, to pa z

kupe nemoralnega blata, ki so ga ji nasule moralne propalice v njeno »nežno« naročje, je pa neumljivo, je protinaravno, je znamenje duševne amoralnosti in inferiornosti. Gorje naši družbi, če se bo razpasel tak tip Triglavskih vil med nami!

Antifašistična fronta. Koncem decembra l. 1934. se je vršil v Bruslju svetovni kongres visokošolcev proti vojni in fašizmu. Po delegatih je bila zastopana tudi Jugoslavija, katero so zastopali belgrajski sodruzi. (O tem kongresu v Bruslju, kakor tudi o zdravniškem antifašističnem kongresu je pri nas poročal prav prijazno »Akademski glas«, nasledel pa je tudi jadranski »Val«.) Na tem študentskem kongresu v Bruslju so sklenili, da se organizirajo pod firmo boja proti fašizmu na vseh univerzah demonstracije in proglasi štrajk in sicer v Ameriki (USA) 12. aprila t. l. ob obletnici vstopa Amerike v svetovno vojno, v Evropi pa 10. maja ob obletnici sežiganja komunističnih knjig v Nemčiji, ali kak drug primeren dan okrog tega datuma. V Ameriki so res ponekod na nekaterih manjših univerzah proglasili štrajke in vprizorili demonstracije. V Evropi do sedaj še ni bilo slišati kaj pomembnega. V zvezi s tem je bilo sredi maja zanimivo opazovati silno navdušenje določenega majhnega dela akademikov za stavko na naši univerzi in sicer za enkrat pod firmo nedospelih kreditov za univerzitetno knjižnico. Razumljivo je, da bi vse drugo prišlo v raznih govorancah do izraza kljub morda danim garancijam; kajti če bi komunist držal besedo, kjer ni to njemu v prid, ne bi bil komunist. Ker se je pa izvedelo, da je kredit menda le dovoljen, je bila ta skupina v nemajhni zadregi in tako je razumljiv presenečen vzklík nekega nekoliko neprevidnega pristaša te smeri: »Kako bomo pa sedaj štrajkali!« Skrb je bila seveda odveč, ker so drugi »brihtnejši« tovariši takoj dobili nov povod v obliki univerzitetne uredbe in se je sploh vsa stvar radi odpora drugih odklonila. Po vsem tem je jasno, da kdor sodeluje ali nasede kak »enotni fronti« proti fašizmu, se ne le ne bori za demonstracijo, svobodo itd., ampak prav nasprotno: za tlačjenje narodov, tlačjenje svobode, za diktaturo in boljševiski barbarizem.

Podpirajte pokret katoliške mladine!

drugod

AUCAM. Tam okoli l. 1925 je vzrastla med belgijskimi katoliškimi akademiki misijonska organizacija, močna ne sicer toliko po številu, kolikor po svoji notranji življenjski sili. Dali so ji ime AUCAM (Academica Unio Catholicas Adjuvans Missiones). — Ime jim označuje duha. Ni poklican samo duhovnik in misijonar, da širi božji ekraljestvo na zemlji, temveč vsak kristjan. Kako bi se torej mogel katoliški izobražene mirne vesti odtegniti tej dolžnosti? Zlasti še v Belgiji, ki ima močne kolonije, kjer pride inteligent v najožje stike

z nekrščanskimi narodi. In ko postajajo zveze, med akademskim svetom vseh kontinentov tako ozke, saj gledajo belgijski akademiki med svojimi kolegi zastopnike vseh človeških plemen, ni mogoče res nositi Kristusa v svoji duši, pa se zatajiti pred tem svetom, zapreti se v samega sebe. Ali niso ravno katoliški akademiki poklicani, da približajo izobraženemu nekrščanskemu svetu pristno katoliško miselnost? In ali se nimajo od njih nič naučiti? — Iz teh misli se je porodil AUCAM, osvojil si je že vse belgijske univerze, našel si je močnih prijateljev med najboljšimi, dal je že dobro četo vzor- nih ladjih misijonarjev, ki vrše misijonski apostolat v svojem strokovnem poklicu. Celotno sam sedanji guverner Konga je aukamist. Ustvarili so krepko medicinsko misijonsko delo, ki ima v Kongu že dve samostojni bolnišnici. Stvorili so zvezo agronomov, ki proučuje in organizira poljedelsko vprašanje v Kongu, podobno zvezo inženirjev in tehnikov. Vsi ti so že mogoča sila v misijonih. — Še važnejše pa je njihovo kulturno delo. V številnih kroških in osebnem študiju se poglobljajo v kulturna vprašanja nekrščanskih narodov, odkrivajo probleme misijonskega dela. Številne osebe in pismene zveze s paganskimi akademiki in univerzami jim dajejo vedno novega pogona in odpirajo poglede. Beseda pagan ne sme imeti pri njih kakšnega prezirljivega tona. Zanimati se za vse vere, priznati in veseliti se vsega, kar je lepo in dobro v tujih verah, in tako še globlje doživeti bogastvo svojega katoličanstva, biti hvaležen za to svojo vero, to hočejo aukamisti. S tem upajo najbolje pomagati svojemu paganskemu drugu, ki tiči navadno v zapleteni mreži predsodkov proti katoličanstvu, večinoma po krivdi katoličanov samih. Hočejo mu pokazati predvsem s svojim življenjem, kaj je katoličan. — Zato mora vse delo nositi trdno osebno življenje iz Boga. Kristus v evangeliju, Kristus v Cerkvi, Kristus v Eucharistiji, Kristus v njihovih dušah jim je edina življenjska sila. Najmanj tedensko se združijo z Njim pri obhajilu. Redne duhovne vaje in obnove jih stalno krepe v tem življenju iz vere. — Bil sem torej radoveden ob vesti, da bo AUCAM priredi o veliki noči svoj drugi kongres na univerzi v Louvainu. Takoj ob prvem zborovanju sem doživel med njimi oni duh AUCAM-a, o katerem sem prej slišal in čital. Dvorana je bila na lahko polna večinoma samih akademikov, bilo jih je kakih 300–400. To je bilo resno delo. Predmet kongresa je bil: Velika človeška družina. Rekli bi — vprašanje harmoničnega sozvočja vsega človeštva. Glavna predavanja so imeli skoraj izključno nekatoliški inteligenti, domačini. Govorili so Japonec, Kitajec, Anamit, Indijec, zamorec in zamorka z Madagaskarja. Ko so govorili o svojih deželah in njihovih kulturah, je nekako stalno zvenel klic: Dovolj nam je evropske civilizacije in zgolj snovne kulture. Mi hočemo duha, pravosti. Moralna kriza je naša največja kriza, je rekel kitajski govornik. — Zdi se mi, da je ves duh kongresa izzvenel v zaključnih besedah rektorja katoliške fakultete v Toulousei. Postavil je vprašanje, kaj je oni princip, ki zedinjuje vse

vida celotnega, individualnega in kolektivnega človeškega svojstva, dala gospodarstvu pečat zares samostojnega in zavestnega razvoja. Kdor vse to prav premisli, mi bo pa menda rad priznal, da združništvo ni noben kompromis med gospodarskim individualizmom in kolektivizmom in da sta kvečjemu samo ta dva tabora usodna zgodovinska in idejna odpadnika združne misli. In menda bo

Stanovska ideja in samouprav. načelo

Krščanska socialna filozofija pojmuje človeško družbo kot organizem, ki ga sestavlja mnogo udov — organov (družina, občina, narod, stan itd.), ki imajo svoje funkcije, dolžnosti in pravice v sebi, v svoji naravi sami utemeljene. Nered, razdejanje, družabno zlo nastopi v človeški družbi takrat, kadar se to naravno načelo kakorkoli krši. Prekršeno je to načelo v sistem mehanične, vseizravnaajoče formalne številčne demokracije, teptano in na krut nenaravni način v totalitetnih sistemih fašizma in komunizma. Vsi ti sistemi so umetne, teoretične tvorbe, v prakso uvedene proti naravni socialni strukturi človeške družbe. V opravičilo svoje protinaravnosti in tlačenja ali vsaj neupoštevanja naravnih dejstev navajajo ti sistemi in doktrine očitek, češ da male in manjše družabne edinice preveč in neupravičeno omejujejo državno oblast in da v državi poleg državne ne more obstajati druga oblast. To pojmovanje pa je povsem zgrešeno, kajti tu ne gre za nikako omejevanje, temveč za razbremenitev državne oblasti, odgovarjajočo naravni strukturi človeške družbe. To zmotno pojmovanje pa je tako zelo ukoreninjeno, da se tudi v primeru, ako ena ali druga manjša družabna edinica pride vsaj do nekega drobca oblasti ozir. pravice, ne smatra to kot v njeni lastni naravi utemeljeno, temveč le od države milostno podeljeno, podvrženo njeni samovolji tudi glede nadaljnega obstoja! Tako n. pr. pojmuje družbo kot posebljeno v državi boljševizem, ko recimo odstopa nekaj oblasti, pravic in dolžnosti v imenu države kot absolutne nositeljice vse oblasti pokrajinskim »sovjetom«. Enako fašizem, ko od zgoraj navzdol deli nekaj drobtinice oblasti »korporacijam«. So pa »sovjeti« enako kot »korporacije« le državni organi, absolutno podrejeni vrhovni državni instanci in v obistanku svoje podeljene funkcije vsak čas odvisni od dobre volje in pripravljenosti države. Ostalim naravnim družabnim udom, narodom, narodnim manj-

že zdaj še to verjetno, da bi bila samo prav pojmovana združna misel sposobna, privedi človeštvo tudi po sami gospodarski poti do onih ciljev, ki so mu že po samem življenju namenjeni, pa naj bo to življenje, kakor že vemo, družinsko-plemensko, narodno in nacionalno-državno, obče-kulturno in celo cerkveno-občestveno.

šinam, družinam (vzgoja!), pa ti totalitetni sistemi sploh niti ne delijo kakih funkcij ali pravic. Zmota je v tem, da družina, narod, stan, soseska itd. niso po svoji naravi državni organi, temveč lastnopravni udje človeške družbe, ki je popolna šele takrat, ko je načelo lastnopravnosti vsakega izmed njih uresničeno. Kajti vsi udje se šele medsebojno izpopolnjujejo v telo — družbo. Država je le najvišji ud človeške družbe, ne pa edini in absolutni! Zato se samoupravno načelo in državna oblast nikakor ne križata, temveč se dopolnjujeta in šele skupno uresničujeta izsledke socialne filozofije, t. j. naravno socialno strukturo, da naj namreč državna oblast ne vrši vsega (totalitetni princip!), kar si lahko s svojo silo podvrže, temveč le to, kar je po naravni strukturi naloga najvišje oblasti, najvišje sile. Mali življenjski krogi in naravne delovne skupnosti (stanovi!) pa naj končno vendarle zadobe svoje naravne pravice!

★

Te misli so bile v raznih oblikah že mnogokrat tudi v našem listu poudarjene. Te misli je vedno nenehoma učila in poudarjala krščanska filozofija. Toda radi izredne važnosti tega vprašanja, radi vedno se ponavljajoče zmede pojmov, zlasti pa radi marksistične demagogije, ki vse, kar ne zveni marksistično-materialistično, označuje s pojmom fašizem, smo ponovno podali gornje misli. Gornje ugotovitve pa tudi dokazujejo, da ima vse socialno in gospodarsko zlo korenine poleg moralnega razkroja zlasti v teptanju in omalovaževanju naravnih dejstev, danih po sami naravni socialni strukturi človeške družbe. Kdor išče vzroke drugje ali pa celo postavlja naravno socialno strukturo še bolj na glavo (n. pr. komunizem in fašizem), ne bo privedel človeškega rodu iz družabnega zla, temveč ga le še bolj vanj potlačil.

Delovanje kominterne

Komunistična internacionala deluje v Rusiji in v inozemstvu. V Rusiji je že nešteto krat dokazala komunistično človekoljubje s terorjem, mučenjem in pobijanjem. Poseben organ kominterne za teror je bivša Čeka, sedaj GPU. Ta deluje tudi v inozemstvu, kjer nadzira diplomate in emigrante, vrši protišpionažo in podobno. Glavno delovanje kominterne v inozemstvu pa je komunistična propaganda. Komunistična propaganda je pravcata »znanost« z najiskušenejšimi tehničnimi in taktičnimi pripomočki. V Rusiji obstojajo posebne šole za komunistične agitatorje, ki gredo potem v svet. Boljševiška propaganda mora zajeti vse sloje vsakega naroda, zlasti intelektualce, kateri naj prepričajo vso javnost, da ni družabnega reda izven komunizma in da ni znanosti izven marksističnega materializma. Zvezo intelektualcev vsega sveta z Rusijo tvori V. O. K. S. — posebna internacionala za intelektualce. Ta internacionala tvori vez med posameznimi društvi (n. pr. društvo »svobodomiselcev«, ki pod krinko boja proti »klerikalizmu« in »nacionalističnemu šovinizmu« ruši vsako versko in narodno miselnost, ali pa društvo »Priatelji nove Rusije« itd.), pošilja v inozemstvo

komunistično literaturo ter izdaja tudi v inozemstvu knjige, liste in revije. Ta propaganda ima največ uspeha. Pod firmo tako zvane »socialne umetnosti« širi med posameznimi narodi kulturni boljševizem. Mi ne bomo nikdar nehali opozarjati na to, da se je kulturni boljševizem že košato razbohotil tudi po slovenskih listih, knjigah in revijah, kar spada v obširni kompleks široko zasnovane komunistične propagande tudi med slovenskim narodom. Take literature je po svetu naravnost ogromno. Ruska »Pravda« piše: »Danes ni zemlje, v kateri bi zakonito ali nezakonito ne izhajalo kako komunistično glasilo. Vkljub zapletitvam, obsodbam, kaznim ter zapiranjem urednikov komunistični listi nadaljujejo s propagando.« (Mosk, zv. 7., str. 18.)

Zvezo med posameznimi sindikati, t. j. delavskimi strokovnimi organizacijami tvori posebna internacionala, Profintern imenovana, in je torej nekak strokovni odsek kominterne za delavce. Njena naloga je širiti komunizem med delavstvom in osvojiti sindikate, ki so organizirani v II. internacionali. Ker je socialna demokracija

v večini držav svojo vlogo doigrala, žanje povsod njeno dediščino Profinternu. Brez dvoma skuša Profinternu zapeljivati tudi naše delavstvo, kar se je že ponovno videlo pred sodišči.

Strokovna internacionala za kmetško ljudstvo se imenuje Kresinterna. Zaradi konservativnega značaja podeželja je komunistična propaganda tu najtežja. Vendar je v Kresinterni danes organiziranih že 40 narodov. Komunisti dobro vedo, da se kmet nikdar noče odreči svoji zemlji, verski in narodni zavesti, zato mu je treba obljubiti zemljo, blagostanje, srečo, lepšo bodočnost ter ga tako izrabiti in prevarati, da pomaga Kominterni in pristane na revolucijo, potem, po revoluciji pa mu vzeti zemljo, rekvirirati žito in živino, da mesta s sodrugom Stalinom in s pravimi komunisti ne pomro od glada. Tako je danes pri Rusih in Ukrajincih...

Nosilka bodočnosti je mladina. Za vzgojo mladine v komunističnem duhu v SSSR in v inozemstvu skrbi Komso mol — »Komunističeski Sojus Molodjoi«. Mladina (je nekritična!) se hitro ogreje za radikalne »ideale« komunističnega. Zato mladinske organizacije po vsem svetu, javne ali tajne, mladinski listi ali vsaj komunistična »moralna«. Po tej je dovoljeno ubijanje ljudi, če to koristi komunistični stranki, ki je kriterij vse moralnosti, ter spolna razuzdanost, saj ona ruši krščansko moralno, dela mladini komunizem privlačen in ruši družino, ki je »protisocialna« ustanova.

Politično udejstvovanje komunistov in priprava

na svetovno revolucijo se vrši v komunističnih strankah, ki obstojajo po vseh državah bodisi javno, bodisi tajno. Organizirane so od zgoraj, v njih prevladuje diktatorski element. Osnovne celice teh strank so trojke, ki obstojajo v posameznih obratih, delavnicah, rudnikih, kolodvorih, šolah, društvih itd. Stranke so v ozki zvezi s političnim birojem komunistične stranke v SSSR.

Kdor trezno misli, lahko že ob površnem pogledu na boljševizem uvidi, da nam preokret iz individualističnega kapitalizma v kolektivističnega ne more prinesiti nobene rešitve. Da je prav, da je prišlo do poloma kapitalizma, da je nov družabni red potreben, da je treba regulirati inovino, braniti slabe pred izkoriščanjem močnih, omogočiti vsakemu človeku dostojno življenje, to je vsakemu jasno. Toda življenje se razvija organski in zahteva po socialni pravičnosti se ne da uresničiti tako, kakor bi to hotel marksistični dogmatizem. Boljševiški režim v Sovjetski Rusiji je po sedemnajstih letih ostal še vedno pri eksperimentih, čeprav so ti eksperimenti terjali lakoto, ogromno znižanje življenjskega standarda, najstrožje despotične metode, uničenje vere in odvzetje svobode prepričanja, čeprav je človek okrnjen na golo funkcijo številke in mora stošestdeset milijonov teh »števil« misliti z eno glavo. Zato moramo odločno zapreti pot nevarni komunistični propagandi v kakršnikoli obliki, ker je komunizem gospodarsko, socialno, versko, narodnostno in kulturno nevzdržljiv in poguben.

Vprašanje kmetijske vzgoje

Večino prebivalstva v Sloveniji in v naši državi sploh tvori kmetško prebivalstvo. Ono je bilo najmočnejši, včasih celo edini narodno ohranjalni faktor in zdrav rezervoar za naše meščanstvo, ki še danes ni prav žilavo, saj slovenske meščanske rodbine povprečno v tretji ali četrti generaciji izumre. Po vojni je bil dotok kmetijskega prebivalstva v mesta posebno močan.

Tudi kmetška stanovska zavest je začela padati. V zvezi s padcem ali vsaj zmanjšanjem kmetške stanovske zavesti je padec zdrave, samonikle kmetške kulture. Danes je treba kmetško zavest zopet dvigniti in je vprašanje kmetijske vzgoje poleg gospodarskega zboljšanja brez dvoma najvažnejše.

lastnega, svojstvenega življenja. Ta ljudski element je dal poseben pečat vsemu, kar sta dali kmetu šola in prosveta, v kolikor pač moremo o teh dveh činjenicah v prejšnjih stoletjih sploh govoriti.

Ko so prenehale stare gospodarske in socialne vezi, ki so dotlej vezale kmeta na čisto določeno obliko zunanjega življenja, je začel iskati tudi novo notranjo življenjsko obliko, torej prav to, kar smo prej označili kot glavno sestavino svojstvene ljudske kulture. Našel jo je v mestu. Jasno je, da ta oblika ni bila primerna za kmetškega človeka, ki je na ta način prišel v razklanost s samim seboj. Pristno vaško življenje z nekaterimi za majhen vaški kolektiv značilnimi osobitostmi je propadlo, novo, ljudski duševnosti adekvatno življenje — sedaj v spremenjenih gospodarskih oblikah — ga ni nadomestilo.

Novo oblikovanje pristnega kmetškega življenja bo moralo sloneti na pravilnem vrednotenju zemlje in njenih zakonitosti ter ljudske duševnosti. Vsa ta dejstva pravilno upoštevajoča vzgoja bo morala vcepiti kmetu veselje, ljubezen in ponos do kmetškega stanu in ga usmeriti tako, da si bo znal narediti življenje čim prijetnejše in vsebinsko bogatejše. Skratka: pravilna vzgoja mora kmetov razum, čustvo in voljo tako izoblikovati, da bo postal resničen in zavesten kmet, ki bo iz lastnih globin v zvezi z dobro vzgojo in globoko versko zasidranostjo znal zaživeti stvojitveno življenje.

Kdo naj nudi našemu ljudstvu takšno vzgojo? Na deželi je ljudska šola poleg cerkve edini vir za izobrazbo otrok. Zato ima podeželska ljudska šola mnogo večjo vlogo kakor mestna. Priznati moramo, da se ljudska šola te svoje važnosti v polni meri zaveda in da v obrazbenem oziru res mnogo stori. Zeleti pa bi bilo, da bi ljudska šola na deželi posvetila vso svojo moč za duševni razvoj otrok tudi v tem smislu, da bi jim skušala vcepiti osnove ljudske kulture, kakor bo to na koncu podrobneje razčlenjeno. Da bi se učiteljstvo tej svoji nalogi lahko res docela posvetilo, je potrebna popolna depolitizacija učiteljskega stanu. Moderna vzgoja danes teoretično in praktično že marsikod poizkuša izvesti ta in mnoga druga vzgojna načela in odločno nasprotuje vsakemu vzgojnemu sistemu, ki bi zahteval tak način poučevanja,

človeštvo. Ne more biti to rasa, ne more biti vobče materija, temveč duh. Zato edinstvo ni v nivelaciji in opustošenju svojstvenih vrednot posameznih narodov, obratno, bogat razvoj lastnega duha posameznih narodov je edina pot k vsesplošni harmoniji. Princip edinstva ni za nami kot kako zgodovinsko dejstvo, temveč pred nami kot smoter. To je ono, kar sveto pismo kratko izraža z besedami: Bog je ustvaril človeka po svoji podobi. Podobnost z Bogom je edini pravi princip edinstva med človeštvom. Ustvariti to podobnost v sebi in v svojem narodu, pomeni delati za edinstvo in harmonijo v človeštvu. Vsa ta miselnost kongresa in zlasti visoka zaključna misel je močno vplivala tudi na nekatoške izobražence, ki so bili na kongresu. Čutilo se je to iz njihovega navdušenega odobravanja in iz toplih osebnih razgovorov.

KNJIGE

»Ljubljanski Zvon« in mi. V kratki dobi šestih mesecev se je naš list brez dvoma že močno razširil med našim narodom; o tem pričajo številne glose in opazke po listih in revijah najrazličnejših usmerjenosti. V zadnji številki »Ljubljanskega Zvona« je še oni del našega čitajočega občinstva, ki dosedaj našega lista še ni poznal, seznanil z njim I. B. v članku »Hodil po zemlji sem naši«. V članku pravi pisec, da mora on opozoriti našo javnost na to, da je »Straža« glasila dobro organiziranega političnega kroga, če mi sami tega nečemu zapisati. V ostalem delu članka pa kritizira napade na materializem in ugotavlja, da v sedanjih za naš narod tako težkih časih »Straža« v viharju ne daje ljudstvu ničesar, razen teh napadov. Kar se prve trditve tiče, nima »Straža« in ljudje okrog nje kaj prikrivati. Ker zasleduje »Straža« v vseh svojih člankih vse naše javno življenje s popolnoma neustranskega in nepolitičnega stališča, na kakršno namiguje pisec v »Lj. Zv.«, to je s stališča krščanske morale ter ščitenja koristi našega naroda, zato od nje nobeni pošteno delujoči organizaciji, nobenemu javnemu organizmu, ki deluje v korist naroda, nobenemu posamezniku, ki s svojim javnim delovanjem kjerkoli posega v javno življenje v tem smislu, da je to v korist našemu narodu in njegovi krščanski kulturi, ne preti nobena nevarnost. Zakaj »Straža« nima nikjer namena rušiti pozitivnih vrednot, marveč ima namen le kazati k resničnim idealom in zlu odkrivati pravi obraz. To je vsa politična usmerjenost našega lista, kar lahko spozna na prvi pogled tudi vsak čitatelj, ki ne išče v listu zlonamerno takih mest, ki bi se mogla v danih okoliščinah tudi drugače tolmačiti. Toda jasno je, da ima o tem vsak človek lahko svoje mnenje in tudi g. I. B. naj ga ima. Zato pa ni še prav nič upravičen, da to trditve brez vsakih dokazov po glasilu, ki naj bi veljalo za resen list, drugim vsiljuje. — Kakor je razvidno iz ostalega dela članka v »Lj. Zv.«, pisec ne ugajajo naši napadi na materializem in hoče specielno dokazati brez dokazov, da naše trditve o vedno hujšem in intenzivnejšem boljševiziranju slovenske kulture niso resnične.

ZA POMLAD

k u p i t e

nogavice, rokavice, srajce, kravate,
žepne robce, modne in športne
potrebščine itd.

najceneje

pri trdki

JOSIP PETELINC

L J U B L J A N A

za vodo (blizu Prešernovega spomenika)

Akademiki 10% popust!

Glavna vrednota stare kmetijske kulture je bila v tem, da jo je kmet sam oblikoval, da je izvirala iz njegovega lastnega bistva. Vse je bilo pristno, domače, neizumetničeno. Če tu govorimo o kmetški kulturi, mislimo na ljudsko kulturo, ki se je v posebnih prilikah tekom stoletij stvorila med ljudstvom, na vse to, kar je kmet izoblikoval iz

ter trdi, da izvirajo vprav iz one osnovne politične usmerjenosti našega lista. Vsa polemika proti nam v tem vprašanju in enako tudi ta »po ovin-kih-obramba« materializma v »Lj. Zvonu« pa nam vprav dokazuje vso upravičenost in potrebo naših napadov. Zakaj, dokler bomo vztrajali na stališču, da je človek stvar, ki se — da postaviti tudi v matematične formule — in nešteto je takih poskusov v naših literarnih revijah — toliko časa za naš narod ni izhoda iz sedanje in iz bodočih kriz. Zato pa je naš list tem bolj dolžan pokazati pravo lice piscev in pravi vir njihovih spisov v našem časopisu in tudi v bodoče, naj ve g. I. B. in vsi drugi, ki so z njim istega mnenja, nas ne bo nikdar sram povedati, da se boljševizacija naše kulture uva-ja ne od zunaj, iz občinstva, temveč od znotraj, večkrat z vrhov naše pisateljske ter ese-jistične tvornosti. Mi spremlja-mo delo naših pisateljev ter ostalih kulturnih delavcev z vsem potrebnim spoštovanjem, če je to delo res delo za po-množitev naše narodne kulture. Toda, kadar prestopa te meje in kadar sicer priznani literar-ni delavec postaja v svojih spi-sih, naj bo morda po lastnem spoznanju ali po posredovanju tujih literarnih krožkov, agita-tor in propagator komunistič-nih, marksističnih in boljševi-ških idej, tedaj je naša dolž-nost, da to javno povemo na-šemu narodu, ker bi sicer imel dvojno škodo, saj bi ga varali celo tisti, ki so poklicani za njegove voditelje. — Sklepna opomba v omenjenem članku, ki aludira na neko dozdnevno podobnost med nami (»Stražec«) ter avstrijskimi »Brambovc« (Heimwehr), »ki so pred dve-ma mesecema praznovali prvo obletnico svojega krvavega ustoličenja, ko so s topovi, plini in z višjim blagoslovom pobijali žene in otroke po dunajskih predmestjih,« nas sili iskati drugo podobnost. Ta je namreč med ugotovitvami pisca in gor-njim citatom, ki smo ga že ne-štetokrat srečali v vsem svetov-nem marksističnem tisku. Če bi pisec le malo pogledal izven krogov, v katerih živi, bi z lah-koto spoznal, da prve podob-nosti nikjer ni, da je celo naj-hujše nasprotje med obema. Vprav s to neumestno opombo pa se je pisec podal na ono področje, na katero je v začetku članka postavil nas. Toda kljub temu tja ne gremo za njim. — Veseli nas, da se je končno tudi »Lj. Zvon« solida-riziral z mnogimi časopisi in revijami, ki so že pred njim postavili fronto proti nam. Temeljitemu razčiščenju pojmov bo to samo v korist. — Clara pacta, boni amici.

»Ljubljanski Zvon« (št. 4—5) prinaša med drugim »Konjski smeh« Vl. Bartola, prozo, ki je zanj značilna: njegovo bohem-stvo gre včasih silno daleč in se temeljito bavi z najbistve-nejšim človeškim gonom. Bratko Kreft pa je napisal »Micko Ša-faričkov«. Materializem, ki ne iz-bira izrazov, s posmehujočim se socialnim poudarkom na koncu.

ki bi bil urejen po enotni shemi brez ozira na velike stanovske razlike otrok. Kmeti-ki otrok bi bil n. pr. pri takem sistemu nekako iztrgan iz lastnega sveta in prisiljen v tuje okolje, ki je mestno orientirano in mu nudi učna sredstva, ki so nastala v mestu in iz pretežno mestnih potreb.

Ljudska šola mora nuditi kmetiskemu otroku osnovno izobrazbo v doslovnem pomenu besede. To je naloga ljudske šole vobče. Poleg tega pa mora postati ljudska šola specifično kmetiskemu otroku življenjska šola, ki naj mu vzbudi željo po globlji izobrazbi in mu vcepi prve početke samo-stojne kmetijske zavesti. Kmet mora postati notra-

nje samostojen, dobiti mora trdno življenjsko in svetovno naziranje ter se kot tvorni član včleniti v svojo narodno skupnost, kateri daje in od ka-tere jemlje. Na podlagi tega bo kmet zopet lahko izoblikoval svojstveno ljudsko kulturo, ki bo izvi-rala iz njegovega bistva. Moderna kmetiska vzgoja mora biti homogena s prilikami kmetškega živ-ljenja, naravna in življenjsko resnična. Pota do tega cilja so lahko različni, v enem pa se moramo strinjati vsi: vsaka šola mora brezpogojno sloneti na večnostnih temeljih krščanstva, ki so poroštvo za trajne uspehe.

Poglavje o evgeniki

Evgenična prizadevanja kažejo po vsem svetu vedno večji razmah. Razveseljivo je v splošnem to dejstvo. Zakaj ta prizadevanja niso važna le za posameznika z ozirom na njegov fizični in psihični ustroj, temveč so — če zavzamejo večji obseg — izrednega pomena tudi v kulturnem, narodnost-nem, socialnem in drugih pogledih. In dasi je sodobna medicina dosegla tako v znanstvenem kot v tehničnem oziru tako visoko stopnjo v razvoju, da je evgenika ne bo še kmalu dohitela, kaj šele prehitela, se evgenika razlikuje od medicine še v tem, da je po svojem profilaktičnem stremljenju v splošnem pozitivnejša: dočim medicina zlo le odpravlja, ga skuša evgenika že vnaprej preprečiti. Mesto prenapolnjenih bolnišnic, umo-bolnic in podobnih zavodov hoče evgenika doseči zdrav rod že v zametku.

Ali sodobna evgenika je posegla takoj po naj-radikalnejših sredstvih. Kot da se zaveda, da je bilo na tem področju že mnogo zamujenega, hoče zdaj v enem zamahu vse zamujeno popraviti. Do-čim priznavamo evgeničnim prizadevanjem v splošnem neko pozitivno svojstvo v orisanem pomenu besede, pa moramo o njenih sred-stvih, ki jih je začela rabiti, reči, da so v glavnem povsem negativnega značaja. Zakaj tudi evgenično indicirana sterilizacija ter abortus ostaneta vsekdar zgolj poseganje v človeški orga-nizem že sredi njegovega škodljivega razvoja. To se pravi zlo zgolj preprečevati neposredno pred njegovim izbruhom, ne pravi se pa zlo v jedru zatirati.

Če smo uvodoma rekli, da kaže evgenika vedno večji razmah, moramo dodati zdaj še to ugoto-vitev, da kažeta vedno večji razmah v glavnem le sterilizacija in abortus iz evgeničnih raz-logov. To se kaže zlasti v zakonodaji evropskih in izvenevropskih držav. Tako so sledile v Evropi nemškemu zgledu — Nemčija sama je uvedla celo prisilno sterilizacijo — Norveška, Švedska, Finska, osnutke sterilizacijskega zakona pa pri-pravljajo Poljska (ki predvideva tudi prisilno ster-ilizacijo), Anglija, Madžarska (ki ga je baje že objavila) in Češkoslovaška. Zahteva po njem se je pojavila tudi v Švici, dočim sta zakon v kantonu Waadtu in na Danskem starejšega datuma od nemškega. (Podatki po »Evgeniki« I, 1 in 2.)

Spričo tega dejstva nam je poudariti dvoje, troje. Evgeniki pozabljajo pri tem svojem priza-devanju pred vsem drugim to važno dejstvo, da ima evgenika namen koristiti človeštvu in da mora vsako tako prizadevanje upoštevati člo-veka v celoti. Človek pa nima zgolj animalne narave, marveč je človek še posebej in to prven-stveno osebno-duhovni subjekt! Pose-ganje v prirodno dogajanje je dopustno in na mestu na točki gole prirode, ni pa dopustno na

točki osebno-duhovnega subjekta, ako se s tem rušijo pravice osebnosti. To sledi z naravnost aksi-omatično nujnostjo že iz bistva osebne podstati same. Sodobna evgenika torej s svojimi evgenič-nimi sredstvi naravnost zametuje človekovo osebno-duhovno svojstvo in jo mora človek že iz tega raz-olga odločno odklanjati.

Nam katoličanom so v tem pogledu še posebej jasno začrtane smernice. Papeč Pij XI. govori v svoji okrožnici »Casti conubii« med drugim tudi o evgenično indiciranem abortusu ter o sterilizaciji iz evgeničnih razlogov. O prvem pravi okrožnica: »Kar navajajo kot evgenično indikacijo, na to se je na dovoljen in pošten način in v pravih mejah vsekako treba ozirati; toda neprilike, na katerih slone te indikacije, z umorom nedolžnega odprav-ljati, je proti pameti in proti božji postavi, ki jo je proglasil tudi apostol (Pavel): „Ne sme se delati hudo, da pride dobro.“ O sterilizaciji pa pravi: »Zavreči moramo slednjič tisto pogubno prakso, ki zadeva naravno pravico človeka do zakona. So namreč ljudje, ki v pretirani skrbni za evgenične smotre ne dajejo samo nasvetov, kako zagotoviti močan in zdrav rod, temveč hočejo, da bi javna oblast izključila od zakona vse, od katerih je pri-čakovati le nezdrav in molevreden zarod. Zahte-vajo celo, da takim tudi proti njih volji zdravniki z operacijo vzamejo rodno moč. Vsi, ki tako delajo, pozabljajo, da se ljudje ne rojevajo za svet in čas-nost, ampak za nebesa in večnost. Javne oblasti nimajo nobene oblasti — kjer ni krivde in vzroka za telesno kazen — dotakniti se telesne integritete niti iz evgeničnih niti iz drugih vzrokov. Sicer pa krščanski nauk pravi, da niti človek sam nima nad udi svojega telesa druge oblasti, kakor da jih rabi za njih naravne namene.«

Z odklonitvijo teh sredstev pa evgenika nikakor še ne izgubi svojega raison d'etre. Iz osebno-du-hovnega svojstva človeka namreč izvira neko dru-go evgenično sredstvo, ki je za človeka edino na mestu in je obenem vseskozi pozitivnega značaja. Je to evgenična vzgoja človeka, zlasti vzgoja čuta odgovornosti. To je sicer nekoliko dolgotrajnejša pot do uspeha, vendar ob plemenitem prizadevanju ne neuspešna. Saj je vprav čut odgovornosti pred Bogom in pred ljudmi n. pr. edino res uspešno sredstvo z ozirom na moralno življenje človeka, z ozirom na njegove dolžnosti do Boga. Čut odgovornosti prihaja torej z ozirom na zahteve evgenike v prvi vrsti vpoštev. Če ne povsem, bi vsaj znatno omejil alkoholizem, spolno občevanje z venerično bolnimi, pripomogel bi spolni zdržnosti, kadar to zahtevajo evgenični vidiki. Evgeniki se torej odpira široko polje udej-stvovanja. Vzgoja čuta odgovornosti, to je njena prvenstvena naloga! To pa je obenem — kot že rečeno — pozitivno ter človeški duhovni naravi edino primerno sredstvo evgeničnega prizadevanja.

Gostilna „Zadružna klet“ - Kongresni trg „Svoji k svojim!“